

VYBRANÉ PRÁVNÍ ASPEKTY LESNÍCH SLUŽEBNOSTÍ

MARTIN CEMPÍREK

Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno, Česká Republika

Abstract in original language

Článek přibližuje jedno z užívacích práv k lesním pozemkům. Jedná se o historická oprávnění získávat užitky z lesa. Dále poukazuje na vznik oprávnění, kdy se ve středověku často stávalo praxí, že jednotlivcům byla svěřována pouze oprávnění, spočívající ve využívání lesa, zejména se jednalo o oprávnění těžby dřeva. Tato oprávnění nazýváme lesními služebnostmi. Lesní služebnosti přetrvaly až do 19. století. V této době byl vydán zákon spočívající v postupném rušení těchto staletých oprávnění. Článek se snaží blíže seznámit s tímto právním institutem, který má nezastupitelné místo v historii českého lesnictví.

Key words in original language

Lesní služebnosti, římské právo, středověk, lesní pozemek, těžba v lese, historie českého lesnictví.

Abstract

Article closely approaching one of use rights to forest land. This is a historic authority to raise benefits from the forest. Article refers to the creation of this authority, when in the Middle Ages often the practice that has been entrusted only to individuals authorized in using the forest, mainly it was a logging permission. This permission is called the Forest Easements. Forest Easements lasted until the 19th century. At that time a law, based on the gradual abolition of centuries-old privileges. The article seeks to familiarize yourself with this legal institute, which is irreplaceable in the history of Czech forestry.

Key words

Forest Easements, Roman law, Middle Ages, Forest land, Mining in the Forest, the History of Czech Forestry

ÚVOD

Pokročilé právní vymezení držby a vlastnictví k lesům můžeme hledat již ve středověku ve 13. století, s rozvojem lesních vztahů a tzv. děleného vlastnictví.¹ Panovník v této době uděloval jednotlivé pozemky do držby jemu podřízeným feudálům.² V této době se

---

¹ Srv. Čáda, F. Právní dějiny československé. Díl. I. Od dob nejstarších do doby husitské. 1. vyd. Brno : Československý akademický spolek Právník, 1947. s. 137-138.

² V odborné literatuře se setkáváme se skutečností, kdy oprávnění z lesních služebností uděloval přímo panovník. Srv. Frič, J. Vývoj lesního vlastnictví

setkáváme s lesy korunními, zemskými a lesy patřícími do majetku měst.³ Šlechta se snažila velké lesní celky získat především do svého vlastnictví. Začala si uvědomovat bohatství, které lesy skýtaly. S rozvojem osad a osídlení však projevovala stále méně ochoty postupovat lesní půdu k zakládání osad nebo převádění lesů nově vznikajícím osadám nebo jednotlivcům. Z tohoto důvodu byla nově příchozímu obyvatelstvu postupována pouze majetková oprávnění – tzv. lesní služebnosti. Nedochovalo ke svěřování lesních celků do majetku osad nebo jednotlivců. I když to nebylo pravidlem, města často získávala lesní majetky koupí nebo na základě propadlých zástav.⁴ Dalšími subjekty, které získávaly lesy do vlastnictví, byly nově příchozí řády. Těmto bývaly majetky uděleny přímo od panovníka nebo šlechty.

1. PRÁVNÍ ÚPRAVA LESNÍCH SLUŽEBNOSTÍ

Ekonomický rozvoj měst ve středověku způsobil poptávku po dřevu, které bylo využíváno jako stavební materiál. Příliv obyvatel do měst zvýšil poptávku po této surovině. V této době však již veškeré lesy byly rozděleny mezi krále, šlechtice a setkáváme se také s lesními majetky, náležejícím městům.⁵ Nově příchozí obyvatelstvo však požadovalo pro zakládání nových osad lesy, ze kterých by bylo možné využívat dřevo pro stavební materiál. Šlechta však již nebyla ochotna předávat lesy do majetku nově zakládaných osad, ale bylo dovolováno pouze využívání požitků z těchto lesů.

„Přísnější režim se uplatňoval u některých co do rozsahu závažnějších oprávnění, která již nebyla obecně rozšířená, ovšem přesto poměrně častá, např. u práva sbírat v cizím lese klest, práva pást v cizím lese dobytek, vyhánět do cizího lesa vepře za účelem pastvy na žaludech, práva sbírat pryskyřici, práva pálit milíře, práva hrabat stelivo nebo dokonce práva těžít v cizím lese dřevo. Obsah i podmínky vzniku jednotlivých práv se od sebe v průběhu času, oblast od oblasti lišily, ovšem je možno konstatovat, že první skupina práv (tedy sběr lesních plodin, hub či bylin) byla považována za samozřejmou součást práva volného přístupu do lesa, kdežto ze

---

do války 30-leté. Zvláštní otisk z časopisu *Lesnická práce*. 1933, roč. XII. s. 2-28.

³ Viz. Rozmara, F. Dílo III. Vademekum českého lesníka. 1 vyd. Praha : Josef, V., Rozmara, 1917. s. 10.

⁴ Blíže, Frič, J. Vývoj lesního vlastnictví do války 30-leté. Zvláštní otisk z časopisu *Lesnická práce*. 1933, roč. XII. s. 2-28.

⁵ Např. Frič, J. Vývoj lesního vlastnictví do války 30-leté. Zvláštní otisk z časopisu *Lesnická práce*. 1933, roč. XII. s. 2-28.

skupiny druhé se vyvinuly tzv. lesní služebnosti, které byly později právními normami upravovány samostatně.⁶

Na přelomu 13. a 14. století vznikají, jako nový právní institut, lesní služebnosti. Vznik lesních služebností nalézáme v období středověku „...vznik lesních služebností jest temný a většinou tyto služebnosti povstaly z poměru poddanského, takže jich původní titul a právní povahu nelze zpravidla vyšetřiti, natož prokázati.“⁷ Setkáváme se například s privilegiem, kterými panovník udělil lesní služebnost. ... „Tak Domažlickým byly svěřeny odedávna hluboké hvozdy pohraniční, ovšem pouze s privilegii, dříví na určitě označených místech těžiti, jak jest patrné z potvrzení krále Václava IV. z roku 1395.“⁸ Tyto spočívaly v tom, že obyvatelům bylo povoleno přisvojovat si hlavně dřevo pro stavbu obydlí. První lesní služebnosti vznikají na základě propůjčování oprávnění spočívajících v užívání lesa. „Služebnosti povstaly však také tím způsobem, že obyvatelé osad ležících přisvojovali si o své vůli různé lesní výrobky, nebo že propůjčeného jim dovolení o své vůli rozlišovali, což při tehdejších nedostatečném dozoru na lesy a nepatrné ceně lesních výrobků snadno dalo se prováděti, až z toho zvykem a prováděním povstalo jakési právo.“⁹

Z dostupných materiálů se dozvídáme o neoprávněných okupacích lesů a o získávání lesních služebností neoprávněnými osobami, což bylo způsobeno rozšiřováním starých práv na třetí osoby. Stále se zvyšující počet subjektů hlásící se k využívání lesa způsoboval nepřehlednou situaci, která musela být nově právně regulována. Pro řešení tohoto problému byly využity zásady římského práva pojednávající o služebnostech.¹⁰

Lesní služebnosti můžeme podle odborné literatury řadit mezi pozemkové služebnosti. Abychom pojem lesní služebnost lépe vymezili, musíme ho chápat ve dvou rovinách.

---

⁶ Flora, M. Základní principy lesního práva v sousedních zemích – V. *Lesnická práce*. 1999, roč. 78, č. 5.[cit. 2011-11-30] Dostupné z: <http://lesprace.silvarium.cz/content/view/1868/156/>.

⁷ Daňha, J.,Horna, F., Ministr, J. Komentář lesních zákonů a nařízení platných na celém území Československé republiky. 1. vyd. Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937. s. 43.

⁸ Frič, J. Vývoj lesního vlastnictví do války 30-leté. Zvláštní otisk z časopisu *Lesnická práce*. 1933, roč. XII. s. 2-28.

⁹ Rozmara, F. Dílo III. Vademekum českého lesníka. 1 vyd. Praha : Josef, V., Rozmara, 1917. s. 10.

¹⁰ Na lesní služebnosti bylo přiměřeně aplikováno římské právo. Z dnešního pohledu by se jednalo o přiměřenou aplikaci věcných práv k věci cizí. Srv. Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha : Nákladem spolku čsl. Právníků „Všehrd“, 1946. s. 250.

Právě teoreticky se jedná o věcná práva k věci cizí, která „...jsou skupinou subjektivních věcných práv, která umožňují užívání cizích věcí stanoveným způsobem. Jejich charakteristickým znakem je „věcněprávní“ povaha vyjadřující spojení jejich obsahu (práv a povinností) s určitým subjektivním právem k věci (tradičně s vlastnickým právem).“¹¹

Pojem služebnosti je nám známý již z římského práva. Římané za služebnosti považovali nejdříve pouze pozemkové služebnosti, se kterými byl spojen pouze určitý počet práv.¹² Postupem času se tato práva rozšiřovala a oprávněnému dávala možnost osobního užívání cizí věci. Tímto postupně služebnosti pozemkové splynuly s užívacími právy „...ve společném pojmu služebností, který se nově rozdělil na služebnosti pozemkové – tedy původní služebnosti v užším smyslu a služebnosti osobní.“¹³ Jednalo se o práva, která oprávněnému dávala možnost osobního užívání cizí věci. „Předmět služebnosti musí být vůči oprávněnému ze služebnosti věci cizí, neboť nikomu, jak to římskoprávní myšlení vyjadřovalo v jednom ze svých nejznámějších pravidel, „nemůže sloužit jeho věc“ (*nemini res sua servit*), nikdo nemůže mít služebnost k vlastní věci.“ Vlastník věci a oprávněný ze služebnosti musely být odlišné osoby. Podle okolností případu neměl vlastník žádné povinnosti spočívající v konání, ale „...byl povinen jen strpět omezení, které jeho vlastnickému právu k věci služebnost přináší.“¹⁴ Vlastník mohl svá oprávnění využívat tak, aby jeho výkonem nebyl dotčen výkon služebnosti.

2. PŘÍMĚŘENÁ APLIKACE ŘÍMSKÉHO PRÁVA NA LESNÍ SLUŽEBNOSTI

Právní konstrukce lesních služebností byla převzata z římského práva, neboť toto bylo možné plně aplikovat na vztahy mezi majiteli lesa např. šlechtou a poddanými. V tehdejší lesnické praxi se s nimi setkáváme z důvodu hospodářského využití lesních pozemků. Tyto služebnosti měly přispívat k racionálnímu využívání lesa. V tehdejší lesnické praxi se setkáváme s aplikací modifikovaných římskoprávních institutů, které spočívaly v právu požívacím - *ususfructus* a právu užívacím - *usus*. Zkoumáme-li tehdejší lesnickou odbornou literaturu, setkáváme se pouze s pojmem lesní služebnosti – *Waldservitute*. Tento pojem však musíme odlišovat od pozemkových služebností, sloužících pro hospodářský význam pozemku, jako byla např. služebnost stezky nebo služebnost vodní, opravňující k odběru

---

¹¹ Hendrych, D., Bělina, M., Fiala, J. et al. Právní slovník. 2. vyd., Praha : C.H. Beck, 2003. s. 1104.

¹² Srv. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 190-191.

¹³ Tamtéž, s. 191.

¹⁴ Tamtéž, s. 191.

vody na cizím pozemku.¹⁵ Jednalo se o věcná práva, která dávala vlastníkům pozemků – tzv. pozemků panujících oprávnění užívat k hospodářskému účelu jiný pozemek, kterým byl nejčastěji sousední - pozemek služební, jednalo se především o právo cesty nebo průhon dobytka na pastvu. Hospodářský zájem spočíval ve stejném využití obou pozemků. Opět se zde setkáváme se starou římskoprávní zásadou „pozemek slouží pozemku“ (*fundus fundo servit*) a že služebnost má být pro pozemek užitečná (*servitus praedio utilis esse debet*), že nemá tedy sloužit výlučnému prospěchu osoby, nýbrž objektivní ekonomické potřebě.¹⁶

Pojmu lesních služebností je nejbližší římskoprávní institut práva poživacího a užívacího. V tehdejší lesnické odborné literatuře se však neseťkáváme s jeho bližším rozvedením, tak jak jej chápalo římské klasické římské právo.

Právo poživací – *ususfructus* - právo užívat cizí věc (*uti*) a těžit z ní plody (*frui*).¹⁷ Užíváním věci nemohla být změněna podstata věci samé. Podstatou věci byl chápán souhrn jejich základních vlastností, kterými bylo dáno hospodářské určení věci. Poživatel (*ususfructuarius*) měl právo věc užívat a těžit z ní plody. „Usufructuarius nesmí žádným způsobem změnit podobu (*species*) a hospodářské určení věci (*substantia*), a to ani kdyby tím věc byla zlepšena.“¹⁸ Užívání věci bylo dáno kritériem dobrého hospodáře. Les nemohl pustošit a své úsilí také musel vynakládat na pravidelnou údržbu lesa. S touto zásadou se setkáváme i v klasickém římském právu. „U poživacího práva k zalesněnému pozemku byl oprávněn např. kácet pouze ty stromy, které k tomu byly určeny nebo jak to odpovídá řádnému užívání, v těchto mezích mohl odebrat např. i dříví z vývrati.“¹⁹ Tyto právní vztahy byly běžně přenášeny do lesnické praxe. Domníváme se, že jejich aplikace byla velmi jednoduchá, podstatně jednodušší, než jak ji popisovali klasičtí římscí právníci.

Právo užívací – *usus* bylo dalším právním institutem, který byl určen k využívání věci cizí. Toto právo, na rozdíl od předešlého, vylučovalo možnost těžit plody. „Teprve v justiniánském právu bylo právo

---

¹⁵ Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha : Nákladem spolku čsl. Právníků „Všehrd“, 1946. s. 243-244.

¹⁶ Viz. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 193

¹⁷ Tamtéž, s. 195.

¹⁸ Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha : Nákladem spolku čsl. Právníků „Všehrd“, 1946. s. 250.

¹⁹ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 195.

uživací pojato šíře a usuářovi byla poskytnuta možnost bráti z plodů věci tolik, kolik potřebuje k obživě sebe, a své rodiny.²⁰ Jeho aplikace na lesní pozemek je oproti poživacímu právu obtížnější představitelná. „Pokud předmětem užívacího práva byla věc, z níž bylo možné těžit plody, připouštěl názor klasických právníků, aby si je uživatel přisvojil jen v omezené míře, zpravidla jen k bezprostřední spotřebě... Uživatelovo oprávnění se v průběhu vývoje stále rozšiřovalo (např. podle výslovného ustanovení Hadriánova měl být odkaz užívat les považován za oprávnění, která zahrnovalo i požívání...“²¹ Tato právní konstrukce práva užívacího pochází z doby klasického římského práva. V našem textu ji uvádíme pouze pro srovnání právních institutů, spadajících pod věcná práva k věci cizí. Z tohoto důvodu nepředpokládáme, že byl v lesnické praxi činěn rozdíl mezi právem užívacím a právem poživacím. Nejčastěji bylo využívání lesa pro potřebu oprávněného vyjádřeno pouze právem poživacím – *ususfructus*. S římskoprávním institutem práva užívacího – *usus*, se v lesním hospodářství příliš nesetkáváme, spočívalo především v dovolení pastvy dobytka v lese.

S aplikací římského práva na oblast lesních služebností se setkáváme pouze v omezené míře. Lesnické předpisy přebíraly pro svoji potřebu pouze jednoduché právní konstrukce, spočívající v modifikaci římskoprávních institutů práva poživacího a užívacího na lesnickou praxi. Pro tehdejší lesnickou praxi byl důležitý účel těchto institutů zefektivnit hospodaření v lese.

3. LESNÍ SLUŽEBNOSTI A JEJICH PRÁVNÍ ZÁNİK

Ještě v 19. století se setkáváme s historickými právními instituty lesních služebností, spočívajícími v oprávnění kácet dřevo nebo v lese pást dobytek. Zákon lesní z roku 1852 stanovoval povinnost vlastníkovu lesa zajistit pro oprávněného využitelnost z lesních služebností a zároveň zabezpečit řádné hospodaření podle hospodářských plánů²² a pravidel, stanovujících využití služebností oprávněnými subjekty. Ve druhé polovině 19. století se však lesní služebností, spočívající v různých užívacích oprávněních lesa, stávají zastaralými a nevyhovujícími majitelům lesů, kterým způsobovaly velké majetkové ztráty. Z tohoto důvodu docházelo k vyvazování ze služebností. Za tímto účelem byl vydán císařský patent č. 130 z roku

---

²⁰ Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha : Nákladem spolku čsl. Právníků „Všehrd“, 1946. s. 254.

²¹ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. s. 195.

²² Lesní plány vyhotovovaly Krajské úřady nebo nejnižší úřady politické. V případě sporu nebo pochybností mezi oprávněným a povinným z lesní služebnosti rozhodovaly výše uvedené úřady. Viz. FRIC, J. Výtah z přednášek o lesnické politice. 1. vyd. Praha : Spolek posluchačů zemědělského a lesního inženýrství v Praze, „B.r.“ s. 76-77.

1853 ř. z., o vyvázání a výkupu služebností. „Podle tohoto patentu lesy zatížené tzv. lesními služebnostmi, k nimž patřilo právo kácení dříví či právo pastvy dobytka, mohly být ze služebnostního vztahu vyvázány mimo jiné i odstoupením do vlastnictví osob oprávněných k výkonu lesních služebností. To ale podle § 31 císařského patentu nemohlo mít formu odstoupení do jejich individuálního vlastnictví, nýbrž do vlastnictví obcí a veškerenstva oprávněných.“²³ Vyvazování ze služebností probíhalo velice pomalu, protože muselo být přihlíženo k jednotlivostem konkrétního případu a podle povahy jednotlivých služebností. Platné služebnosti mezi majitelem lesa a oprávněným mohly být do budoucna pozměněny, tak že docházelo k úpravě služebností spočívajících ve změně obsahu práv. Vyvazování ze služebností mohlo být dobrovolné nebo povinné. Povinné vyvázání z lesní služebnosti se zahajovalo *ex officio* na návrh správního úřadu. Ve správním řízení byla oceněna lesní služebnost a hodnota výhody, kterou by získal majitel z jejího vyvázání. Správní úřad stanovil odbytné, které byl povinen majitel lesa (vyvázaný) platit osobě, které náleželo právo lesní služebnosti. Odbytné se platilo penězi jako jistina nebo pravidelný důchod. Vyrovnání bylo možné i v podobě naturálií. To spočívalo v pravidelném poskytování důchodu nebo nejčastěji v přidělení pozemku.²⁴ Zásada „přidělení pozemku“ spočívala pouze v přidělení polního pozemku, nikoliv lesního. Přidělení lesního pozemku by znamenalo popření hospodářského zájmu na vyvázání majitele z lesní služebnosti. Lesní pozemky mohly být postupovány pouze ve prospěch nově zřízených majetkových společenství nebo obcí. „Lesy nechť se odstupují zpravidla osadám nebo obcím nebo veškerenstvu oprávněných.“²⁵ Jednalo se především o výše zmíněné společenstvo oprávněných. Z těchto společenstev vznikají později lesy, které jsou známy pod pojmem „singulární lesy.“ Pouze přidělení zemědělského pozemku se rovnalo hodnotě vyvázané lesní služebnosti.

---

²³ Flora, M. Sdružování vlastníků lesů [online]. Pracovní metodika pro privátní poradce v lesnictví. Brandýs nad Labem : Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 2007. s. 3. [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.uhul.cz/poradenstvi/metodiky/SVL.pdf>>. „Veškerenstvo oprávněných bylo označením pro singulární společenstva, existující jako reziduum dřívějšího občinového vlastnictví. Důvodem, pro který zákonodárce nepřikročil přímo k použití pojmu „singularisté“, s nímž se lze ostatně setkat dodnes, byla pravděpodobně skutečnost, že právní poměry singularistů ani v té době nebyly upraveny žádným psaným pramenem práva, nýbrž normami zvykovými a singulární majetek byl proto podle právní nauky útvarem právně mrtvým.“ Flora, M., c. d., s. 3. [cit. 2011-11-30]. Dostupné z: <<http://www.uhul.cz/poradenstvi/metodiky/SVL.pdf>>.

²⁴ Srv. Rozmara, F. Dílo III. Vademekum českého lesníka. 1 vyd. Praha : Josef, V., Rozmara, 1917. s. 108.

²⁵ Daňha, J., Horna, F., Ministr, J. Komentář lesních zákonů a nařízení platných na celém území Československé republiky. 1. vyd. Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937. s. 47.

Vztah z lesní služebnosti často pokračoval i po jejím vyvázání, ale pouze v případě, že majitel lesa umožnil užívání lesa například na základě písemné smlouvy. Často se setkáváme se smlouvami upravujícími právo kácet v lese dřevo nebo hrabat listí. „Práv takových nelze později vůbec nabýti jiným způsobem nežli smlouvou písemně vyhotovenou, prohlášením poslední vůle nebo výrokem právním, učiněným při dělení pozemků, a to jen pod tou podmínkou, když úřad uzná, že poskytnutá služebnost se srovnává s potřebami zemědělství, a když výkon její dovolí.“²⁶ Smlouva musela být v souladu s obecnými právními předpisy. Nesměla být v rozporu s ochranou lesa, kterou poskytoval zákon lesní. „Ani uživatel lesa nesmí pro svou potřebu pokáceti dříví více, než dopouštějí pravidla lesního hospodářství...“²⁷ Veškeré smlouvy musely být uzavírány v souladu s řádným prováděním lesního hospodářství.

V prvorepublikové právní literatuře se setkáváme s pojmem polní služebnosti. Tento právní institut byl upraven v ustanovení § 477 Všeobecného občanského zákoníku. Tento paragraf upravoval, mimo jiné, oprávnění kácet dřevo.²⁸ Komentář k Všeobecnému občanskému zákoníku nás v tomto bodě výkladu odkazuje na výše zmíněný císařský patent č. 130 ř. z., z 5. července 1853. Z výše uvedeného usuzujeme, že užívání lesa jinými osobami než byl vlastník, bylo od vydání císařského patentu č. 130 z roku 1853 postaveno na komerčním principu. Les mohl být sice nadále jinou osobou nadále ekonomicky využíván, ale jen na základě právního titulu, kterým byla písemná smlouva vymezující oprávnění, která mohl uživatel lesa vykonávat.²⁹

4. ZÁVĚR

Lesní služebnosti se staly v historii lesního hospodářství nepostradatelným právním institutem, který znamenal přechod od feudálního způsobu hospodaření k modernímu lesnímu hospodářství. Jejich účel, pro který byly zřízeny, odpovídal středověkému pohledu vlastnictví, a také měl naplnit ochranu lesa. Přiměřená aplikace římského práva na lesní služebnosti znamenala snahu prosadit ochranu lesa jednoduchými právními normami, zamezující jeho úplnou exploataci. Institut lesních služebností přetrval téměř pět století. Jeho

---

²⁶Tamtéž, s. 47.

²⁷ Tamtéž, s. 45.

²⁸ Rouček, F., Sedláček, J., Anders, B. et. al. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí (§§ 531 až 858). Reprint původního vydání. Praha : ASPI publishig, 2002. s. 824.

²⁹ Daňha, J., Horna, F., Ministr, J. Komentář lesních zákonů a nařízení platných na celém území Československé republiky. 1. vyd. Praha : Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937. s. 52.

postupné rušení v druhé polovině 19. století znamenalo postupný přechod k družstevní formě vlastnictví lesních pozemků.

Literature:

- Čáda, F. Právní dějiny československé. Díl. I. Od dob nejstarších do doby husitské. 1. vyd. Brno : Československý akademický spolek Právník, 1947.
- Daňha, J.,Horna, F., Ministr, J. Komentář lesních zákonů a nařízení platných na celém území Československé republiky. 1. vyd. Praha : Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1937.
- Hendrych, D., Bělina, M., Fiala, J. et al. Právnícký slovník. 2. vyd., Praha : C.H. Beck, 2003.
- Flora, M. Základní principy lesního práva v sousedních zemích – V. Lesnická práce. 1999, roč. 78, č. 5.[cit. 2011-11-30] Dostupné z: <<http://lesprace.silvarium.cz/content/view/1868/156/>>.
- Frič, J. Vývoj lesního vlastnictví do války 30-leté. Zvláštní otisk z časopisu Lesnická práce. 1933, roč. XII. s. 2-28.
- Kíncl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995.
- Rouček, F, Sedláček, J, Anders, B. et. al. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí (§§ 531 až 858). Reprint původního vydání. Praha : ASPI publishig, 2002.
- Rozmara, F. Dílo III. Vademekum českého lesníka. 1 vyd. Praha : Josef, V., Rozmara, 1917.
- Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha : Nákladem spolku čsl. Právníků „Všehrd“, 1946.

Contact – email

martin.cempi@seznam.cz